

rístic tema recurrent de les runes, vist des d'una perspectiva històrica no menys privativa; Cant de las bruixas, dels Jocs Florals de 1900, amb uns personatges prou representatius; i Las almas en pena (1900), sobre el tema genuïnament romàntic de les ànimes intranquilles que surten durant la nit a la recerca de la calma eterna.

- 113- "P.D.O.", [CARNER], Literatura valenciana, "L'Aureneta", núm.106 (13-II-97), ps.9-10. Tot i que la citació podria fer pensar que l'autor cau en l'error de considerar el català i el valencià com a dues llengües diferents, ell mateix aclareix en nota a peu de pàgina que "*ben mirat la parla valenciana és un dialecte de la llengua catalana*".
- 114- "AMADÍS DE GAULA", [CARNER], Las epopeyas, "L'Aureneta", núm.64 (25-IV-96), p.4.
- 115- "AMADÍS DE GAULA", [CARNER], Los poemas de Verdaguier, "L'Aureneta", núm.67 (16-V-96), p.4:

"Al parlar de las epopeyas nostras dihent que tan a Castilla com a Catalunya no hi havia cap epopeya verdadera, no vàrem tractar d'ofèndrer en sas monumentals obras La Atlàntida y Canigó al P. Jacinto Verdaguier, a qui admirem de tot cor, com algun mal intencionat es cregué".

- 116- Ibid. L'elogi és extensiu a L'Atlàntida "*qu.és, encara que sublim, inferior en alguns casos al Canigó*". Entre els models d'Escriptors cèlebres els poetes èpics espanyols Alonso de Ercilla, Cristòfor de Virués o Diego de Hojeda queden en bona posició. Sobretot el darrer, perquè, en obres com La cristianada, sap assimilar la forma èpica amb el contingut religiós.
- 117- Tot i que Carner encara valora molt la literatura de simple entreteniment, cosa que facilita l'aparició

de poesia circumstancial com En la muerte de María H de M (1900) o Sáfico. A mi primo Arcadio Balaguer y Costa en su primera comunión (1896).

- 118- Loreto Busquets, en la lectura que fa d'aquest article (op. cit., volum II, ps.11-12), apunta la semblança amb les teories ruskinianes de l'art i compara amb altres textos de Carner de 1903. La proximitat a Ruskin, però, és més aviat una eventualitat. (vid. infra., nota 121). D'altra banda, les narracions de 1903 a "La Veu de Catalunya" afegeixen altres trets que fan difícil la comparació amb l'article de 1899.
- 119- També hi està relacionat Què passa?, tot i que estructuralment és un xic diferent perquè el protagonista no apareix fins al final, quan entremig d'un paisatge rural en harmonia succeeix un fet anormal: neix un poeta. Drama curt, publicada a "Catalunya Artística", és l'única que no va ser presentada als jocs, però respon a la mateixa caracterització. Algun d'ells repeteix fortuna en certàmens posteriors. Com Lo poeta en lo festí, guanyador d'un accèssit el 1901 a Sarrià. Més endavant hi ha altres poemes de tema semblant però amb una visió de l'artista ja diferent. Només s'entreveu una semblança estricta respecte als del 1900 a Escoltant el poeta, publicat el 1902 a "Almanaque de los Amigos del Papa". Fa pensar, malgrat la publicació posterior, que és un text redactat durant l'estricta prehistòria i proper en el temps als del recull esmentat. Tant per l'ús del lèxic (mots com lira o rossinyol, bastant freqüents el 1900 i típics del vocabulari del XIX), com per la repetició monòtona d'aquests mateixos mots (en deu versos la paraula lira surt

tres vegades i rossinyol i ona del mar dues), o l'adjectivació retòrica i la poca cura sintàctica de fragments com

*"Y els rossinyols callats y sols
al esclatar la dolça lira
van demanar-se els rossinyols
-Quin és l'oreig qu. aixís sospira?"*
(vs.5-8)

Quatre trets impropis del Carner de 1902. El fet que aparegui en una publicació com "Almanaque de los Amigos del Papa", una premsa que, exhaurits els primers anys, l'interessa ben poc, ajuda a creure que és un text desempolsat i aprofitat.

120- Loreto Busquets ho exposa molt bé a propòsit de D'un poeta a un altre. Paral·lelament, però, afegeix una acotació amb poques garanties sobre Maeterlinck i Schopenhauer (BUSQUETS, pròleg a Escrits inèdits..., op. cit., volum I, p.30).

121- Per exemple, se'l cita diverses vegades en les sessions de la Congregació Mariana. Jeroni Martorell disserta sobre la seva figura el novembre de 1901 a l'Acadèmia de Belles Arts. Tot i l'acceptació de l'obra del polifacètic teòric anglès, en cap moment no parla de pre-rafaelisme ni de fonts i discrepa d'ell en un punt crucial: el culte a la bellesa com a ideal artístic. Per a Ruskin la bellesa és un camí cap a la perfecció, concepte aquest últim amb un abast més ampli i que inclou consideracions tècniques. Per a Martorell, en canvi, és la finalitat última de l'art, sense matisos, perquè actua com a mirall de la divinitat. La seva és, doncs, una concepció més romàntica i fidel a l'ortodòxia catòlica. Si acceptem que el matis és aplicable a Carner-Martorell, de fet, és una veu prou qualificada dins

de l'entitat i més tard col.labora en empreses carnerianes-, automàticament perds consistència la possible influència ruskiniana i, encara més, pre-rafaelita. Malgrat tot, si es vol, es pot continuar mantenint la hipòtesi. Ruskin està prou de moda entre els sectors universitaris com perquè les seves idees ressonin. La moda, però, és en grups més esquerrans (Cebrià de Montoliu, etc.) i allò que pot arribar fins a Carner per força ha d'estar mediatitzat per l'opinió sobre el tema de la Congregació i de Torras i Bages. Quan Torras cita Ruskin ho fa com a definidor d'un regionalisme conservador -que després serà modèlic per a Prat de la Riba-, i quan es refereix als pre-rafaelites no passa d'una superficialitat equívoca. Concretament parla d'"estil positivista" aplicat a Dante Gabriel Rossetti (Notes d'art, dins Obres completes, op. cit., volum XV, p.371), a qui, de tant que coneixia, en el discurs La força de la poesia de 1899 anomena capgirant l'ordre dels noms de pila. En un altre moment veu els pre-rafaelites com a restauradors en l'art dels elements espirituals eternals, però no en reconeix la modernitat, llur contacte amb el present (Ibid., p.211). En aquest punt, doncs, el mestratge de Torras sobre Carner sembla més aviat distorsionador.

- 122- TORRAS I BAGES, De la fruïció..., op. cit., p.32. A De l'infinit i del límit en l'art deixa clar que "L'Alighieri serà sempre el poeta màxim de la teologia catòlica" (Ibid., p.73).
- 123- "AMADÍS DE GAULA", [CARNER], Romanceria, "L'Aurenetta", núm.68 (23-V-96), p.2.
- 124- Segons Loreto Busquets és un "article mig declamatori, molt elemental i sobrecarregat d'adjectius"

(BUSQUETS, próleg a Escrits inèdits..., op. cit., volum I, p.54).

125- En glossa una variant que no coincideix amb la més divulgada per la tradició popular i literària. Narra les malvestats al castell de Massachs, l'aparició de l'ànima del baró de Massachs assassinat en l'escomesa, la condemna en boca de l'esperit aparegut i la mort del comte: "*Al dia següent el Ter arrastrava el cadàver inerte del Compte Arnau*".

126- J. CARNER PUIG-ORIOI, Cansons populars de Setmana Santa, "L'Aureneta", núm.166 (9-IV-1898), p.2. L'ànsia d'investigació és molt rudimentària i més aviat pròpia de l'afany de lluïment. Després d'haver reproduït el romanç de la filadora morta, per exemple, remata l'article dient:

*"Prenguí el barret y me'n vaig anar cavi-
lant qui transportarà eixos cants populars
d'una nació a un altre, fenòmeno ja observat
per l'eminent novelista Fernán Caballero en
sos Cuentos y poesías populares."*

127- Vid. supra, nota 45.

128- TORRAS, La tradició..., op. cit., p.35. Més endavant parla de "*diversions congènites amb el poble que consegüentment estimulin el sentiment de pàtria, de família i d'amor a la societat particular en què es viu*" (Ibid., p.83). Marian Aguiló és per a Carner, igual com per a Torras i Bages, un dels models d'aquests anys. Ho demostra en el poema Sempreviva. A la mort de l'eximi poeta En Marian Aguiló presentat als Jocs Florals de 1898. Més endavant continua essent valorat però des d'una perspectiva diferent (Josep CARNER, El poeta Marian Aguiló, "La Paraula Cristiana", núm.6, juny 1925, ps.570-572). Jordi Solé-Tura analitza molt bé com el folklore d'inspi-

ració cristiana és un dels fonaments de la tradició catalana i per tant un factor essencial en l'ideari torrasibagesià (Jordi SOLÉ-TURA, Catalanisme i revolució burgesa, Barcelona, Edicions 62, 1967, ps.108 i ss.).

- 129- CARNER, Cansons populars de Setmana Santa, art. cit. Ell mateix justifica d'una forma ben ingènua el desencaix entre la poca qualitat formal i l'alt missatge del contingut (Ibid.):

"¿No.s podria deurer aquest adotzenament a que l'altesa dels misteris tractats en ellas no podria sentir-las ab tota sa estensió el poble, sinó tan solzament admirar-la?"

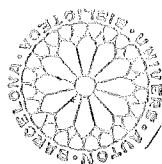
- 130- "J.C.P.", Folklorística, "L'Aureneta", núm.63 (18-IV-1896), p.5.
- 131- CARNER, Importància dels refrans, art. cit.
- 132- "AMADÍ S DE GAULA", [CARNER], Romanceria, "L'Aureneta", núm.68 (23-V-96), p.2.
- 133- GARCÉS, Conversa..., art. cit., p.141.
- 134- Al marge de les col.laboracions de to popularitzant, bona part de l'obra d'aquests primers anys té caràcter infantil. L'acció d'alguna narració s'ambienta al col·legi, amb alumnes com a personatges (L'ós blanch, 1897). I un recull com Tretze cansonetas, presentat el 1900 als Jocs de Barcelona, inclou un poema titulat L'escola i es tanca amb una típica cançó de final de curs titulada Adéu-siau:

*"Adéu-siau escola,
soleta.t deixem;
com las orenetas
ja retornarem."*

(vs.1-4)

Com diu Busquets (Escrits inèdits..., op. cit., volum I, p.35.) "prova, amb poc èxit, el camí de la cançó infantil de caire escolar". Però també és fi-

- del a un ambient que fins llavors ha estat el seu i que no pot observar amb distància suficient com per reelaborar-lo mínimament. És el mateix que passa amb alguns dels poemes religiosos sobre la Verge o l'Àngel de la Guarda, veritables pregàries infantils.
- 135- La influència d'aquesta tradició castellana s'entreu també en el poema Caso añejo de 1899 a "La Hormiga de Oro", que no passa de ser la simple poetització d'una anècdota.
- 136- J. CARNER, Què és lo modernisme, "L'Aureneta", núm. 105 (6-II-97), p.5.
- 137- LA REDACCIÓ, En honor de Frederich Soler, "L'Aureneta", núm.109 (6-III-97), ps.2-3.
- 138- Ell mateix ho confessa uns anys després (José CARNER, A propósito de un homenaje, "La Cataluña", núm.75, 6-III-1909, p.145):
- "Era yo niño; vivía en una calleja del interior de Barcelona, monótona y tranquila, donde ni el reporter más avisado hubiera dado jamás con la más corta materia para un fait divers. Los chicos de los almacenes, bostezando, coordinaban sus paquetes en mitad del arroyo. El farolero conocía a todas las muchachas de la calle, y el único fenómeno callejero que podía darme una idea de la Rapidez era el trote nocturno de las burras lecheras."*
- 139- Loreto Busquets té un apartat dedicat al tema (op. cit., volum II, ps.30-33). Fa referència, però, a textos posteriors.
- 140- Sebastián J. CARNER, ¿Qué es el modernismo?, "La Hormiga de Oro", XIV, núm.42 (15-XI-97), ps.660-662; núm.43 (22-XI-97), ps.674-675. Cronològicament (vid. supra., nota 136) l'article de Carner és anterior -del mes de febrer-, però sembla que sigui el pare qui influeix en el fill i no al revés. Si més no,

les seves idees són més genèriques. Sebastià J. Carner publica uns anys més tard un altre article sobre el tema (Europeizació modernista, "La Hormiga de Oro", XXIII, núm.20, 19-V-1906, ps.314-316). Hi corrobora les idees del 1897: no té sentit una societat "modernista" que vulgui prescindir de Déu perquè: "*el sensualismo que devora y se nutre de la literatura libre y de la educación laica está aniquilando la familia*" (p.315).

- 141- Valgui com a mostra de sistematització dels seus arguments el text titulat L'art modernista i l'idealisme cristià publicat entre les notes d'art inèdites del final del volum XV de les Obres completes (op. cit., ps.325-328). S'hi estableix una comparació entre els trets caracteritzadors de l'art cristià i els del modernista, que són incompatibles. Mentre el primer és humà, realista, universal, comprensible i intuïtiu; l'altre és social, simbòlic, per a iniciats, fidel a modes passatgeres i incapaç de ser entès sense comentaris. Per aquest motiu l'art modernista és inquietant i enfosquidor, mentre que el cristià és moralitzant, tranquil·litzador, aclaridor i, per tant, incomparablement millor.
- 142- S'ha de tenir en compte que el pare Fiter, com Torras i Bages, era reticent a qualsevol cosa que fes una mínima olor d'heretgia. Per exemple, quan en la sessió de l'Acadèmia Catalanista del 23 de novembre de 1898 a algú se li acut llegir públicament un text simbolista, ell, com a director -així consta en l'acta-, "*féu oportunes consideracions sobre les noves tendències literàries (...), senyalà sos perills y, comparant-les ab les obres antigues, la escassa substància de les que segueixen los moderns*

sistemes y.l lirisme y subjectivisme exagerats ab què s'arrènján". Tot un toc d'atenció.

143- És l'any que S. Alsina i Clos hi publica la sèrie Cosas fi de segle. O, el 1897, el comentari sarcàstic a l'estrena de La fada a Sitges ("L'Aureneta" núm.107, 20-II-97, p.14). Vid. també Frederic MUSSO, La mania de lo nou, "L'Aureneta", núm.124 (19-VI-97), ps.2-3.

144- "L'Aureneta", núm.134 (28-VIII-1897), p.13. Fins i tot aprofiten notes necrològiques, com la que apareix a propòsit de la mort d'Enric Planes, per afegir, entre les típiques adulacions d'aquesta mena de textos, el mèrit d'haver quedat "*exempt de l'epidèmia anomenada modernisme*" ("L'Aureneta", núm.111, 20-III-97, p.14).

145- Vid. per exemple la nota orientativa en el moment que es decideixen a reproduir La poesia de Santiago Rusiñol ("L'Aureneta", núm.108, 27-II-97, p.13):

"Per a que no.s digui que som exclusivistas y per a que nostres favorexedors.s formin una idea aproximada del modernisme aplicat a la pintura, reproduhim un cuadro de Santiago Rusiñol, que simbolisa la Poesia."

146- "L.R.", [LA REDACCIÓ?], La poesia moderna, "La Hormiga de Oro", XVIII, núm.30 (27-VII-1901), ps.466-467.

147- BERNAD Y DURAND, Los Jochs Florals y ls poetas (?) modernistes de Catalunya, "Lo Pensament Català", II, núm.1 (5-V-1901), p.5:

"En los Jochs Florals de Catalunya trobarà aquesta joventut idòlatra de la falsa Paldion, lo tresor valós de la seva ciutadania, de la seva llibertat, y també de la seva glòria, perquè en los Jochs Florals viuhén los tres amors sublimes que divinisan al que ls canta."

- 148- "L'Atlàntida", núm.52 (9-IX-98), p.2.
- 149- Jacint CAPELLA, Modernisme, "L'Atlàntida", núm.93 (24-VI-99), p.3.
- 150- J. CARNER, Parla desequilibrada y neuròtica (sonet), "L'Aureneta", núm.128 (27-VII-1897), p.6. Carner prescindeix del sonet durant aquest primer període. Només en fa ús, excepcionalment, a Semper (1900), un dels poemes de circumstàncies a "La Hormiga de Oro". Són els únics que poden admetre estrofes artificioses i convencionals.
- 151- Segons Albert Manent (op. cit., p.21), "*Josep Carner en alguns dels poemes antimodernistes defensa, amb contradiccions i de vegades amb ingenuïsmes o amb un to una mica poca-solta, un vague classicisme que és, sens dubte, un precedent del seu Noucentisme enraigé*". Tot i que la citació restringeix l'afirmació als poemes antimodernistes de 1897, és un pèl exagerat considerar aquest "*vague classicisme*" com a precedent de res.
- 152- Joaquim Molas l'analitza detingudament a MOLAS, La poesia de Josep Carner, art. cit., p.26. Osvald Cardona també en parla, però a un nivell purament descriptiu (CARDONA, El temps..., op. cit., ps.18-19).
- 153- Com diu Molas, "*adopta més o menys confusament la posició crítica pròpia dels homes de la Restauració, més concretament dels grups romàntics o potser, amb més versemblança, dels grups academicistes que, encara aleshores, sostenien els principis retòrics neoclàssics passablement desvirtuats*" (MOLAS, La poesia..., art. cit., p.26). L'anàlisi de la posició teòrica de Carner sobre el tema s'ampliaria si acceptéssim l'atribució del pseudònim "X" per a l'article El Modernisme ferit de mort, "L'Aureneta",

- núm.127 (10-VII-97), ps.2-3. Continua essent un text crític d'atac al vessant més simbolista i també prescindeix de consideracions morals explícites.
- 154- En alguns casos amb contradiccions entre les opinions d'aquests anys i les posteriors en la valoració de certs autors. Als exemples d'Emili Vilanova o Frederic Soler s'afegeix el de José de Espronceda, autor que més tard és atacat gairebé fins a l'insult i que ara rep adulacions de totes bandes com a bon romàntic i especialment mentre té vigència el model escolar castellà. El diablo mundo, la mateixa obra que després és blasmada des de "Catalunya", és considerada com a destinada "a ser l'epopeya ab la qual no pogués rivalisar cap més" i que "demostra els delicats sentiments del gran Espronceda" ("E.T.S.", [CARNER], Escriptors cèlebres, "L'Aureneta", núm.92, 7-XI-96, p.2).
- 155- O escrits aïllats. Però no suficientment com per descobrir excessius paral·lelismes amb l'estètica de després. Un, Dintre'l jardí (1899), poema que narra l'escena emotiva del nen petit que comença a caminar i de la mare que se'l mira amb amor. Tot i que el text és l'adaptació d'una composició d'Eduard Paileron, recorda una mica les ambientacions idíl·liques d'alguns personatges d'Els fruits saborosos i la ingenuïtat de les situacions infantils des del punt de vista d'un observador distanciat. No obstant això, ara queda molt a flor de pell la defensa d'uns valors familiars tradicionals i la voluntat d'impressionar els sentiments del lector, la qual cosa ens retorna a la lliçó moral convencional. Un altre, Historia de cuatro moscas (1897). El fet d'haver triat mosques per a una fabulació que incorpora

elements humorístics recorda una mica el pretext del petit detall de la vida quotidiana propi de la literatura posterior. A més, mosques, mosquits i altres insectes afins apareixen sovint en l'obra carneriana amb finalitat de distanciament irònic. No passa, però, de ser una coincidència.

- 156- Loreto Busquets destaca aquests quatre versos i pressenteix una aproximació a la recança de Verger de les galanies (Escrits inèdits..., op. cit., volum I, p.35).
- 157- és el cas de "*-Trampas, trampas, tot són trampas / -May més professons, may més!*" (vs.27-28) de La professó (1896).
- 158- Com a Tipos. L'home universal, narració de 1897 en la qual el típic personatge que tot ho sap, tot ho ha vist i tot ho ha llegit queda en ridícul a causa dels mots finals del seu interlocutor. Hi ha un cas de clara coincidència. La de l'article Gramàtica catalana. Confusió de 1897 a "L'Aureneta", que inclou al final un conte il·lustrador del caos que han provocat els gramàtics de "L'Avenç", el qual acaba amb un "*O tots frares, o tots lladres*" idèntic al que serveix per concloure l'eximpli incorporat a Els hostes del convent de La creació d'Eva i altres contes (1922). Allà en funció de l'elaboració estilística i aquí com a simple expressió popular amb caràcter alligador.

NOTES CAPÍTOL 2

- 1- Manent ja ho remarca: "En un mateix any [1901] Josep Carner juga, follet malabarista, amb tres estils: l'humor rossinyolesc d'Al vapor; el modernisme roent de Trista i fins de Somnis d'amor i el romanticisme més fat de Boscatanes" (MANENT, Josep Carner..., op. cit., p.33).
- 2- Loreto Busquets constata la millora qualitativa dels poemes de 1902 respecte als de 1901, tant dels inèdits com dels dispersos (Escrits..., op. cit., volum I, ps. 24 i 52). També accepta que el 1901 és el principal "moment de transició d'aquesta trajectòria" (Ibid., p.24).
- 3- Jordi Castellanos interpreta el fenomen, sense cenyir-se a cap cas concret, a Raimon Casellas..., op. cit., volum I, p.285.
- 4- No passa per l'aspirantat previ perquè l'eximeix el fet de provenir d'una altra Congregació: la de l'Anun-

- ciació i Sant Pau. Per a detalls més concrets sobre el cas de Bofill, tant referents a les seccions com a les a les acadèmies, vid. AULET, Jaume Bofill i Mates i la Congregació..., art. cit.
- 5- El catàleg de 1898 amb les activitats del 1897 no s'imprimí. No obstant això, se'n conserva un exemplar manuscrit redactat més tard. Bé que en l'exemplar únic manca la informació sobre aquestes seccions -"*cuando se encuadernaron los catálogos de este tomo no se hallaron las listas de las secciones*", diu l'anònim redactor-, és lògic creure que Bofill continua les visites a l'Hospital General de la Santa Creu igual que en els anys anterior i posterior.
 - 6- Segons explica Benet de Pomés en el catàleg de 1904, "*la Sección del «Laus Perennis» o Culto Perpetuo tiene por fin promover entre los fieles de toda clase, y especialmente en la juventud, el culto y devoción a la Inmaculada Virgen María, al glorioso Patriarca San José, y al angélico San Luis Gonzaga*" (p.114).
 - 7- "*El fin de esta Sección -diu Josep M. Pujó- es atender al particular perfeccionamiento de los que la constituyen, por la frecuente recepción de los Santos Sacramentos; alcanzar en mayor grado la divina gracia para trabajar con fruto en las demás obras de la Congregación; y atraer sobre ésta las bendiciones de Cristo nuestro Redentor y de su Purísima Madre*" (Ibid., p.123).
 - 8- Durant el 1901 sembla que retorna per una temporada al seu poble natal de Capdepera i apareix en el catàleg corresponent com a supernumerari.
 - 9- Vid. supra., p.s.34-42.
 - 10- Algunes dissertacions es conserven a l'arxiu particular. Sobre les altres, hem de fiar-nos de l'acta del

secretari de torn.

- 11- El text es conserva a l'arxiu. Es divideix en vuit apartats, els títols dels quals són força expressius: Introducción; Dios es el fin del hombre y de su belleza; ¿Qué hace el artista?; El artista debe ingresar en la Iglesia para conocer a Dios; Dios es sublime en sí, en sus obras y en sus criaturas; Los sentimientos estéticos son engendrados por la religión; Lo que es el arte sin religión; Resumen de todo lo dicho y conclusión.
- 12- Es pot resumir en una frase de l'acta de José de Pe-ray, més sintètica que no pas l'exposició del text original, també recollit a l'arxiu: "*Pasa después el Sr. Bofill a hacer una pequeña historia de este tribunal tan calumniado, justificando plenamente en sus extremos la conducta de la Inquisición al condenar a los herejes al fuego, conducta laudable contra enemigos que atacaban al cuerpo con la muerte del alma*".
- 13- Al marge de les dissertacions pròpies. Les seves intervencions a les diferents acadèmies -excepte la catalanista- abans de 1901 són les següents:

Acadèmia de Filosofia

- * 7-I-1895. Participació en el debat de la tesi El alma humana se puede definir con Aristóteles: el acto primero del cuerpo natural y orgánico que tiene vida en potencia; o bien aquello con que primero vivimos, sentimos, nos movemos y entendemos.
- * 9-IV-1895. Intervenció en la discussió de la tesi La libertad de cultos es de suyo inadmisibile
- * 9-XI-1896. Intervenció en el debat de la tesi El testimonio de la conciencia, así como el

raciocinio legítimo, fundado en principios verdaderos, no pueden ser falsos.

Acadèmia de Literatura i Crítica Històrica

- * 5-II-1895. Intervenció en una apologia que s'havia fet de Felip II.
- * 22-XI-1898. Intervenció en la discussió de la tesi presentada sobre Juicio crítico del drama Don Juan Tenorio.
- * 13-XI-1899. Intervenció en uns comentaris de Josep Carner a una dissertació d'un altre acadèmic titulada Juicio del Emperador Carlos I de España y V de Alemania.
- * Participació a les sessions del 15-I-1900, 14-II-1900, 19-II-1900, 11-III-1900 i 30-X-1900. No n'hi ha referència.

Quant a la lectura de poemes, tots a l'Acadèmia de Literatura:

- * 6-II-1898. Intervenció en la Corona poética en honor de España y de la Congregación. Hi llegeix els poemes La escala de Jacob i Lo somni d'Espanya.
- * 11-XII-1898. Intervenció en la Corona poética que a su Santísima Madre la Virgen María en el misterio de su Concepción Inmaculada dedica, ofrece y consagra la Academia de Literatura y Crítica Histórica. Hi llegeix Himno de la creación a María.
- * 11-XII-1899. Intervenció en la Corona poética en honor de la Patrona de la Academia, la Inmaculada Concepción. Hi llegeix el poema La Verge victoriosa.
- * 27-XI-1900. Intervenció en un acte d'homenat-

ge a sant Joan de la Creu. Hi llegeix el poema Un episodi de la vida de Sant Joan de la Creu.

I els exercicis retòrics, també a l'Acadèmia de Literatura:

- * 27-II-1898 / 1-III-1898. Intervenció en un simulacre de debat parlamentari amb el text Defensa del voto particular formulado por la minoría católica en contestación al mensaje de la Corona. Defensa de parte de un proyecto católico de Constitución.
- * 23-X-1899. Col.laboració en uns "ejercicios de composición en prosa castellana" a partir d'un tema obligatori.
- * 13-XI-1900. Intervenció en uns exercicis de composició de poemes amb el títol obligat de Mi deseo.

14- El seu nom desapareix de la llista en el catàleg del 1908 ja que el 1907 s'aplica una nova reglamentació segons la qual els congregants casats -Bofill contrau matrimoni el mateix 1907- ja no es consideren honoraris sinó que passen a una nova Congregació fundada un parell d'anys abans: la de la Purificació i de Sant Francesc de Borja, especial per a homes casats.

15- Concretament en dos discursos llegits a Vilanova, un del 26 de desembre de 1897 titulat Què és una Congregació Mariana? i l'altre del mateix dia, però dos anys més tard, titulat La Congregació dintre la societat moderna. Els dos textos es conserven a l'arxiu particular.

- 16- La Secció Catalanista passa a ser Acadèmia quan el 1897 totes les seccions adquireixen autonomia pròpia. El 16 d'octubre de 1901 s'acorda que s'anomeni Acadèmia de Literatura i Crítica Catalanes i el 15 d'octubre de 1902 Acadèmia de la Llengua Catalana. A partir de 1908 es fusiona amb la de Belles Arts a causa dels pocs membres d'ambdues. El resultat de la fusió és l'Acadèmia Catalana de Belles Arts. Més endavant, ja fora de l'abast de l'estudi, continuen les modificacions fins que, en restaurar-se el 1953, torna a anomenar-se Acadèmia de la Llengua Catalana.
- 17- Segons el resum que el secretari Joan Muntañola fa de la intervenció d'Antoni M^a d'Orovio -un dels inspiradors- en l'acte de presentació oficial de la nova secció, celebrat el 2 de febrer de 1891. Casassas descriu el funcionament de les sessions a Jaume Bofill..., *op. cit.*, ps.22-23.
- 18- En paraules de Fortià Solà, "*en les juntes de l'Acadèmia Catalanista, el que s'hi fa principalment és esperit català autèntic i racial, despullat de les modes i les innovacions forasteres, a les quals l'ànima enamoradissa del jovent amb facilitat es decantaria*" (Fortià SOLA, Biografia, volum II, dins Josep TORRAS I BAGES, Obres completes, *op. cit.*, p.37).
- 19- *Ibid.*, p.38.
- 20- Les seves úniques activitats són les següents:
- *12-II-1895. Participació en la representació d'una escena dramàtica titulada Al Montserrat en lo dia de Sta. Eulària, escrita per Benet de Pomés.
 - *22-III-1897. Lectura d'un poema de Francesc Casas i Amigó.

*20-X-1897. Lectura d'una traducció que ell mateix ha fet per encàrrec del pare Fiter d'Un ensayo de regionalismo de Joan Mañé i Flaquer.

*Participació en la vetllada anual en honor a Santa Eulàlia. Hi llegeix el poema Jesús y Eulàlia.

*26-II-1899. Intervenció d'alguns membres de l'Acadèmia en la Vetllada d'obsequi literari a la Santíssima Verge organitzada per la secció de visites als malalts de l'Hospital de la Santa Creu. Hi llegeix un discurs titulat Influencia que ejercen en la sociedad las Secciones de Visitas a los Enfermos de los Hospitales, Sanatorios y Asilos

21- Vid. supra., p.40. Forma part de dos jurats interns i llegeix un poema en una vetllada.

22- Són les següents:

*17-I-1900. Lectura d'un quadre de costums en prosa: Una festa del nostre poble.

*7-II-1900. Lectura d'un poema original: Soletat y esperança.

*21-II-1900. Participació en la vetllada en honor de Santa Eulàlia amb el poema Plany de Santa Eulàlia.

*4-IV-1900. Intervenció en la sessió. No n'hi ha referència.

*2-V-1900. Lectura del poema L'espina vessà i obtenció d'un accèssit en un concurs intern amb la narració L'enterro d'en Carnestoltes.

*14-XI-1900. Lectura de tres poemes propis:

La sardana, Los tres pintors i Tot sol.

*12-XII-1900. Lectura d'un treball en prosa. No en consta el títol.

- 23- El 18 de març de 1898 fins i tot és nomenat per formar part d'una comissió encarregada de vetllar per l'assistència als actes de la secció. En diverses sessions d'aquest any s'encarrega de llegir-hi poemes d'autors diversos.
- 24- Cadascú per motius diferents: Carner com a membre del jurat dels certàmens interns, Bofill perquè per força havia de ser conegut en totes les seccions; i Masó pel fet d'ostentar la vice-presidència; i Vallès pel seu protagonisme en anys anteriors.
- 25- Així es pot constatar tot i la manca de dades entre el 29 de novembre de 1900 i el 16 d'octubre de 1901. Un parèntesi de gairebé un any a partir del qual la informació comença a guanyar interès.
- 26- Concretament amb Benet de Pomés, amb qui ja havia dissentit a propòsit de la conferència sobre ortografia de 24 d'octubre de 1900. Ara, però, les diferències s'accentuen. Pomés -que continua essent president de l'acadèmia- no pot acceptar cap concessió en favor del Modernisme perquè, es miri per on es vulgui, sempre és sinònim d'immoralitat.
- 27- Les altres aparicions seves a l'Acadèmia Catalanista durant aquests dos anys no són tan decisives. Tot es redueix a la lectura de poemes propis (Nit plena, Cap al tard, Matinada i Tardorena el 1901 i Presentalla, De ciutat, Postes de color i Les dugues hòsties el 1902) i a la intervenció en un col·loqui amb mossèn Alcover el 4 de desembre de 1901 després del qual Masó passa a formar part del grup d'acadèmics que es comprometen a treballar en la recollida de dades per

al diccionari. Res més, a part d'alguna cosa d'encàrrec totalment intranscendent. Alguns dels poemes enumerats són desconeguts. De les altres acadèmies, l'única en la qual sobresurt és la de Belles Arts, amb dues exposicions:

*21-I-1901. Dissertació titulada El arte en la arquitectura

*20-X-1902. Estudio de las obras expuestas por la ciudad de Gerona en la exposición de arte antiguo.

La de 1901 és complementària quant a contingut de la de l'Acadèmia Catalanista sobre Modernisme: és una defensa implícita de l'arquitectura moderna.

- 28- La dissertació de Sabartés es titula El modernismo, el arte decorativo y el arte del porvenir. Aquí sí que hi ha fidelitat a Torras i Bages: "*el arte decorativo llamado modernismo -segons el resum que el secretari incorpora a l'acta- (...) sólo imita la forma; vivimos olvidados de la esencia del pensamiento, teniendo a éste como a cosa secundaria que para nada sirve*".
- 29- Es desenvolupa en dues sessions: la del vint-i-vuit de gener i la del quatre de febrer. D'acord amb les dades conservades, no hi ha cap altra intervenció seva a l'Acadèmia Catalanista durant els anys que ens ocupen. En les altres només una intervenció el 1901 a la de Dret.
- 30- L'escàndol que provoca obliga que el debat es perllongui durant tres sessions més, cosa excepcional. Masó és qui s'encarrega de resumir-lo després que Carner hagi replicat a tots els seus detractors. Això succeeix el quatre de març de 1903. L'únic membre del grup que apareix en la llarga llista de gent en

desacord és Alzina i Melis. Les seves desavinences, però, no adopten el to visceral de les de Pomés. Es limita a polir diverses de les idees del conferenciant, que al seu entendre són exagerades i fins i tot accepta algunes de les argumentacions.

31- "*Dice, en resumen -segons consta en l'acta- que el poder aunque derive de Dios, está casi siempre en manos del más fuerte, de modo que la única legitimidad que admite es la que se desprende de la habilidad o fuerza del que se apodera del gobierno de un país*".

32- és la seva intervenció més important a l'Acadèmia Catalanista durant el període 1901-1902. El catàleg de les altres és el següent:

* 29-X-1901. Intervenció en la discussió sobre uns poemes de Rafael Gay.

* 29-I-1902. Inclusió en la llista dels acadèmics que es comprometen a treballar en la recollida de dades per al diccionari de mossèn Alcover.

* 11-XII-1902. Intervenció en una lectura de poemes de Rafael Masó.

No hi ha referències dels seus comentaris sobre Gay i Masó. En conjunt no és una participació excessiva, però sí superior a la que havia mantingut des de l'ingrés.

33- També és un debat força mogut, com en el cas de Carner, però precisament per motius inversos: una part els acadèmics posen en dubte els arguments més integristes del conferenciant tot i que en general tothom accepta el criteri moral com a component essencial de la crítica literària. Pel que fa als components del grup, només intervé Alzina i Melis també des de posicions retrògrades.

34- Davant la disjuntiva de si l'autoritat política prové o no de Déu es decanta per una solució poc compromesa en què, sense tirar pedres contra la pròpia teulada, arriba a dir, segons l'acta corresponent, que "*si la autoridad se recibiese inmediatamente de Dios le vendría al individuo por la sola voluntad de Dios, o sólo por la razón natural o por institución divina*". I demostra "*que no proviene de la voluntad de Dios, pues no consta por revelación, tampoco por la sola razón pues ésta tampoco nos dice a cual persona le corresponde el ser superior; ni finalmente hay institución alguna divina que lo determine*", motiu pel qual s'ha de defensar de nombroses repliques. I ho fa -malgrat el fonament tomista- amb una major obertura de mires. L'autoritat política, conclou, no té origen exclusivament diví "*porque no sería representante de la nación sino de sólo Dios*". Malgrat tot, Bofill acaba acceptant, per fidelitat a la jerarquia, l'opinió de Josep Mª Pujó -que en aquell moment és el president de l'Acadèmia- segons la qual les teories del ponent segur que no són vàlides, com a mínim, quan es parla d'autoritat religiosa, ja que aquesta per força ha de provenir de Déu.

35- A l'Acadèmia de Filosofia, a més de l'esmentada dissertació sobre l'autoritat política, hi ha dues coses més:

*14-I-1901. Intervenció en el debat de la tesi El hecho natural y primitivo que da origen a la sociedad civil es la familia.

*6-III-1901. Lectura del poema La gloria de Santo Tomás en un acte dedicat al sant.

Cal tenir present que no hi ha informació sobre les activitats de l'Acadèmia durant els cursos 1901-1902

i 1902-1903. La de Literatura i Crítica Històrica continua essent la de participació més prolífica:

*29-X-1901. Intervenció en uns exercicis literaris a partir d'un tema obligatori. En aquest cas, "*contar los sentimientos de un joven poeta que perdido en el bosque al caer de la tarde se ve forzado a pasar en él toda la noche*".

*12-XI-1901. Intervenció en una dissertació sobre la qüestió religiosa a Espanya.

*26-XI-1901. Lectura d'un poema seu en castellà sobre Sant Joan de la creu.

*21-I-1902. Dissertació sobre María y la historia.

*16-II-1902. Intervenció en la Corona poética a María Inmaculada amb la dissertació històrica María prefigurada i el poema A María Inmaculada.

*4-III-1902 / 11-III-1902 / 18-III-1902. Conferència titulada Proceso a Carranza.

*14-X-1902. Comentari crític a Poesías póstumas de Balmes.

*14-XII-1902. Intervenció en la Corona poética a María Inmaculada. Hi llegeix María y su literatura i el poema Llahors.

El catàleg es completa amb una altra conferència a la de Dret titulada Teorías del derecho internacional privado sobre las cosas (4-II-1901).

36- Per exemple, en afegir a l'exposició del Sr. Tarré del 12 de novembre de 1901 sobre la qüestió religiosa a Espanya que els dos elements bàsics a tenir en compte són el confessionalisme indiscutible del poble espanyol i el perill de la masoneria com a únic movi-

ment antireligiós seriós. O la conferència sobre el procés de Carranza de març de 1902, en què analitza de forma erudita a partir de la documentació conservada a la Reial Acadèmia de la Història l'antic judici a l'arquebisbe de Toledo. Acaba defensant la sentència, i per tant col·locant-se al cantó del contrareformisme, amb uns arguments que continuen essent semblants als que esgrimeix en defensar el tribunal de la Inquisició en les sessions de desembre de 1894.

- 37- Durant els dos anys l'única participació directa seva en una acadèmia és la lectura d'un text literari titulat Pasetjada en una vetllada de la Catalanista de 27 de febrer de 1901 i la intervenció ja ressenyada en la conferència de Bofill sobre Verdaguer. Ell és, això sí, un dels impulsors de la col·laboració de l'Acadèmia amb l'Obra del Diccionari de mossèn Alcover. Així ho fa constar en la nota que, com a congregant, tramet al "Bolletí del Diccionari de la Llengua Catalana" (Crònica de l'Obra del Diccionari, "Bolletí del Diccionari de la Llengua Catalana", I, núm.3, febrer 1902, p.47):

"No.s pot casi imaginar el gros entusiasme amb lo Diccionari que a Barcelona hi ha. Tant los de l'Unió Catalanista com los de "La Veu de Catalunya" treballen ab fe y constància per tan bona y lloabilíssima obra. A la Congregació (de Maria Inmaculada y St. Lluís Gonzaga) per de prompte ja s'han repartits los capítols de La tradició catalana per ferne el vocabulari que ben prest, és segur, tendrà V. en ses mans."

- 38- La primera de les dues conferències es titula Aparición de la vida sobre la tierra (17-I-1903) i la segona Algo de biología moderna o sobre las teorías modernas de biología. Aquests mínims senyals progressistes contrasten amb l'opinió que Bofill manté sobre

aquest mateix tema en la intervenció de gener de 1895 a l'Acadèmia de Filosofia en què s'encarrega de defensar la tesi -ben explícita pel títol- No puede admitirse la teoría segun la cual todos los seres vivientes descienden de muy pocos organismos primitivos mediante una transformación continua y gradual.

39- En la sessió de vint-i-vuit de març de 1906 el pare Casanovas, a propòsit de la lectura d'uns poemes de Vicenç Balanzó, constata el grau d'influència del model carnerià entre els acadèmics amb vel.leïtats poètiques.

40- La proposta de Carner per a la reactivació de l'Acadèmia passa per quatre punts: portar-hi més gent, muntar una bona biblioteca d'autors catalans i una comissió encarregada, crear dues comissions més (una d'econòmica i una altra per a la celebració de "*festes esplèndides*") i organitzar una sessió monogràfica i solemne d'homenatge a Gaudí. Com a mínim dos d'aquests assumptes reïxen: el nomenament de les comissions i la biblioteca, per a la qual el pare Puig ofereix vint-i-cinc pessetes mensuals, s'escullen els responsables de tirar-ho endavant (Jaume Bofill i Mates, Joan Rubió i Bellver, Jordi Rubió i Balaguer i el mateix Carner) i es redacten cartes sol·licitant donacions als escriptors més coneguts. Significativament, la comissió de festes, per a la qual Carner mostra un interès especial, és integrada per Alzina i Melis, Bofill i Mates i Emili Vallès, els seus fidels.

41- Després de 1906 encara n'hi ha dues més, de característiques semblants:

* 6-II-1907. El geni grec.

* 28-I-1908. Els poetes castellans moderns.

42- En el debat intervé Carner per fer-li apreciacions de caire tècnic sobre l'origen català i no castellà d'algunes expressions.

43- A més d'una altra de posterior:

* 20-III-1907. Crítica literària de Ruyra y de mossèn Costa i Llobera.

44- Només hi ha documentada una participació seva a l'Acadèmia de Dret amb la dissertació sobre Observaciones convenientes para el ejercicio de la abogacia (4-IV-1905) i un parell a la de Literatura:

* 3-III-1903. Comentari crític de Tesoro poético del siglo XIX, obra del pare Gómez Bravo.

* 3-XI-1903. Intervenció en uns exercicis pràctics de discussió sobre la democràcia.

Cal tenir en compte que a partir del curs 1903-1904 l'Acadèmia de Filosofia es fusiona amb la de Literatura i Crítica Històrica i donen lloc a la de Filosofia i Lletres. De Vallès i Alzina també localitzem una conferència de cada un d'ells a les Acadèmies de Ciències i Medicina respectivament. La de Vallès és de tema mercantil i es titula Teoría del descuento (17-II-1906) i la d'Alzina Algunas consideraciones sobre la libertad en la investigación científica. De Carner, res.

45- Són les següents:

* 2-III-1903. Un error moral y artístico

* 27-XI-1903. Conversa sobre qüestions d'art.

* 15-II-1905. Impresiones de viaje de una excursión arqueológica a Castilla.

46- Hi reciten sengles poemes, que després queden recollits, amb la totalitat de textos llegits durant

l'acte, en el catàleg de 1903: In caelo de Carner, Als obrers del Centre de Bofill i Triptic de Masó (Vid. Jaume AULET, Un poema oblidat de Jaume Bofill i Mates "Els Marges", núm.32, setembre 1984, 119-121).

47- Carner hi llegeix A la Mare de Déu del Clot, Masó La Trinitat fosca i Bofill Premi al just.

48- Així ho confirma Benet de Pomés com a president en la sessió d'1 d'abril de 1903, "fent notar les qualitats de cada un d'ells".

49- Es llegeixen textos de Carner en les sessions següents:

* 14-I-1903. Poemes "de son volum pròxim a publicar-se". Aprofita per explicar com estarà estructurat, per la qual cosa sabem que es tracta d'una versió avançada de Llibre dels poetas.

* 3-II-1904. Sonets inèdits (A un gall de campanar, A un pare, A la Mare de Déu de la Pera, Als versos d'un amich, Al precursor de l'hivern) i gloses de cançons populars.

* 12-IV-1905. Fragments de Primer llibre de sonets, a punt de publicar-se.

* 21-VI-1906. Poemes de Segon llibre de sonets, que també és a punt d'entrar en premsa.

Bofill també s'hi prodiga força:

* 1-IV-1903. Poemes Caïn, De dol, L'abet, L'usurer, Lo domador y ls lleons, Visió, Salve, Cançó del treball, El pi y la ridorta i La mort d'una nena.

* 16-IV-1904. Poemes seus. No s'especifica.

* 12-XI-1904. Poemes seus. Entre ells,

Fruint de la natura, el que li val la Flor Natural en els Jocs Florals de Palma d'aquell any.

* 5-IV-1905. Més poemes propis.

A part de ser l'encarregat durant el curs 1903-1904 de llegir poemes d'autors modèlics al començament o al final de cada sessió. Tot fa pensar que el model convingut es remunta al de les figures prestigioses de la Renaixença, que són les que una institució com la Congregació tendeix a mitificar. Els únics noms identificats així ho auguren: Aribau, Guimerà, Marian Aguiló, Rubió i Ors o Jeroni Rosselló. Cal tenir en compte que entre els poemes propis llegits durant el mateix curs encara n'hi ha alguns dels considerats prehistòrics. També en aquest període, tal i com ha succeït amb anterioritat al si de la Congregació, l'evolució de Bofill queda a remolc de la dels amics, especialment de la de Carner. Ho il·lustra igualment el fet que les dissertacions realment importants a l'Acadèmia (a les pròpies cal afegir-hi una intervenció en un debat sobre Frederic Mistral de 16 de gener de 1907) estiguin datades totes a partir de 1906 i siguin, per tant, més tardanes que les dels col·legues. Amb posterioritat a 1906 continuen les recitacions de textos propis, cosa que ja no succeeix en el cas de Carner:

* 20-II-1907. Lectura al final de la sessió del que el secretari qualifica de "*sabrosíssim retall de la època*".

* 13-III-1907. Poemes seus. No s'especifica.

* 15-I-1908. Plec de poemes titulat Del Montseny.

* 11-XI-1909 / 18-XI-1909. Fragment de La

ciutat d'ivori. El llibre no va ser publicat fins al 1918.

Rafael Masó fa ús de la plataforma d'una manera més discreta. Tot es redueix a una presentació de poemes seus sense especificar el 18 de gener de 1905.

50- Un parell de sessions estan dedicades a ressenyar -a vegades sense entendre'ls prou bé- els llibres de Carner que van sortint al mercat:

* 23-IV-1904. Crítica de Magí Valls a Llibre dels poetas.

* 15-II-1905. Benet de Pomés parla de Deu rondalles de Jesús Infant.

No necessiten dedicar cap sessió als dos llibres de sonets perquè el mateix autor deixa prou clara la intencionalitat en les lectures d'abril de 1905 i novembre de 1906 i en la dissertació sobre el tema de març de 1904. Curiosament, s'estalvien de fer cap referència a L'idil·li dels nyanyos, que és el llibre que pot ferir més la sensibilitat dels congregants ortodoxos.

51- En altres vetllades -sempre en honor a Santa Eulàlia, patrona de l'Acadèmia- el protagonisme continua essent-hi present però no queda tan a flor de pell perquè els organitzadors són altres. En la de 1904 (de 24 de febrer) -el 1903 no se'n celebra cap- participen Bofill, Alzina i Melis, Carner i Masó, sense que se'n conegui el tipus de col·laboració, però no de forma exclusiva com el 1905. En la de 1906, celebrada el 18 de febrer, també ocupen un lloc destacat: Carner hi llegeix dos poemes (Els raïms immortals i La Verge de Gràcia i de Bellull), Bofill els tercets titulats El llèdoner de la claustra i Alzina i Melis el treball Curtas notes sobre la santedat com a font

d'inspiració. Masó no pot intervenir-hi perquè ja ha retornat a Girona i Vallès hi és esmentat en un poema de Vicenç Balanzó titulat A la barba de l'Emili Vallès, que demostra que és un personatge familiar entre els companys acadèmics. Enmig d'aquests noms, però, també n'hi ha d'altres que no tenen res a veure amb el grup, i poemes -com La santedat de Magí Valls- que queden lluny de l'estètica que proposen. Més endavant, en la vetllada de dotze de febrer de 1908, Carner i Bofill tornen a participar-hi. El primer amb la lectura de poemes sense especificar i el segon amb un discurs improvisat. És, però, una vetllada bastant precària i indicativa de la decadència de l'Acadèmia. El 1907 no consta que s'arribi a celebrar.

52- En el debat que provoca el comentari que Magí Valls fa del llibre el 28 de novembre de 1906. Desconeixem els arguments esgrimits pels dos companys.

53- En la sessió d'11 de novembre de 1903. En aquest cas, però, qui surt en defensa de la prosa és Alzina i Melis, cosa que denota que la complicitat entre tots ells no és total. Els únics textos literaris d'Alzina d'aquests anys que se li coneixen són proses a l'estil de les de Joan Rosselló. No suficients, però, com per considerar-lo un literat, ni tan sols afeccionat.

54- Mossèn Paradedà és convidat a llegir uns quants poemes -entre ells una traducció de la primera ègloga de Virgili- en la sessió de 8 de febrer de 1905. Mossèn Navarro igualment el 21 d'octubre de 1903. Lluís Gispert, conjuntament amb Paradedà, és un dels autors seleccionats en la conferència de Carner sobre Poetes joves catalans (1-II-1905).

- 55- En aquest sentit, Vid. la intervenció d'Emili Vallès en la vetllada de l'1 de març de 1905 (supra., p.138).
- 56- Per exemple, del pare Ignasi Casanovas, que el 17 de gener de 1906 disserta sobre el sentiment en la fruïció de la bellesa, a partir de les línies establertes per Torras en les seves conferències, però afegint alguna idea de collita pròpia que en modifica el contingut global i el fa més atractiu.
- 57- Només esmentar com a cas excepcional la crítica, basada encara en raons morals, de Carner a La Vierge d'Avile de Catulle Mendes.
- 58- I Benet de Pomés mostra les seves primeres reticències en recomanar-li que faci una bona tria abans de publicar el recull.
- 59- Així succeix en la intervenció de Carner al final de la lectura que Bofill fa dels seus textos el 16 d'abril de 1904 i, a la inversa, en la lectura de sonets per part de Carner de 21 de novembre de 1906.
- 60- Milita a la Congregació Mariana des del 16 de març de 1902, als dinou anys d'edat, i és un membre bastant actiu, especialment a l'Acadèmia Catalanista i precisament durant els anys de major incidència de Carner i companyia. La seva intervenció més important es produeix l'1 de març de 1905 a l'Acadèmia de Belles Arts amb una conferència divulgativa titulada Noticias de los pintores prerrafaelitas. Per altra banda, és un dels congregants més addictes de la secció d'"Adoració Nocturna", encarregada de fer perdre hores de son en "*la meritísima obra de adorar a Jesucristo en el augusto Sacramento de su amor durante las solitarias horas de la noche, en que sus mismos hijos le olvidan y el mundo no deja de ofenderle*"

(segons anotació de Víctor Fernández Balbé en el catàleg de 1904, p.176).

- 61- Hi ingressa el 1901 i hi manté una activitat discreta.
- 62- S'hi inscriu el 10 de novembre de 1901, provinent de la Congregació d'Olot. No té cap intervenció destacada, però és evident que la seva estada, tant a la universitat com a la Congregació, són els punts d'arrencada per a l'amistat amb Carner, que arriba a ser íntima.
- 63- N'és membre des del 22 de desembre de 1899 i centra la seva activitat a l'Acadèmia Catalanista i a la de Dret.
- 64- A l'estil de Bofill, és una de les persones que s'hi comprometen més (càrrecs majors i menors, participació activa a les seccions, moltes intervencions a les acadèmies, etc.). Especialment, a causa de la seva condició d'arquitecte, a l'Acadèmia de Belles Arts, on s'encarrega de divulgar l'obra de Ruskin. També a la Catalanista, a la qual encara assiteix durant 1905, després de dotze anys de militància.
- 65- Hi ingressa el juny de 1903, als disset anys d'edat, provinent de la Congregació del col·legi dels jesuïtes de Barcelona. Arriba a ser nomenat congregant d'honor a causa de la regularitat amb què assiteix a la missa sabatina setmanal, senyal que es pren les coses en seriò. De la coincidència amb la gent del grup de Carner durant aquests anys -almenys fins a 1906 o 1907- no pot deduir-se cap vincle gaire profund. Ell centra la seva activitat a l'Acadèmia de Literatura més que a la Catalanista. Si més no, però, és un bon lloc per a iniciar uns contactes que acaben en amistat, potser ja fora dels ambients jesuïtics.

Les dues intervencions seves més interessants a l'Acadèmia esmentada són sengles dissertacions sobre La personalidad poética de Manuel de Cabanyes (29-I-1906) i La personalidad literaria de Séneca (26-XI-1906).

- 66- En forma part des del 12 d'octubre de 1897 i participa especialment a l'Acadèmia Catalanista. Allò més destacat de la seva actuació és la lectura de poemes propis.
- 67- N'és membre des del 27 d'octubre de 1895 i es reclou força a l'Acadèmia de Dret, per la qual cosa el contacte amb la gent de Carner hi és, però lateral. Sí que s'entrevéu una relació una mica més directa amb Bofill i Mates durant els anys noranta. Ell és el secretari de l'acadèmia quan Alier hi té la seva participació més destacada.
- 68- El tenim documentat el 10 de desembre de 1895 a l'Acadèmia de Literatura amb un Examen de las obras literarias de Bécquer.
- 69- S'hi inscriu el 22 d'abril de 1894 i es dóna de baixa el 1897 o a principis de 1898. No són els anys de més assiduitat i influència de Carner i els seus companys -si exceptuem Bofill-, però en teoria ja podien haver coincidit. Pijoan, per lògica afinitat, assiteix a l'Acadèmia de Belles Arts i l'única intervenció seva que consta a les actes és una dissertació sobre Pintura india (11-III-1895).
- 70- Vid. infra., p.158. A causa de l'edat, l'únic que coincideix en actiu amb Jaume Figueras és Bofill i Mates, concretament al centre per a obrers de Sant Pere Claver i a la secció de visites als malalts de l'Hospital de la Santa Creu. El seu ingrés es produeix el 1889, i el 1896, en casar-se, passa a ser

congressista honorari. El treball més intens el desenvolupa a la secció de música. Segons Joan Llongueras, era "un gran aficionado a la música, hombre optimista y de buen humor, que tocaba de una manera excelente el piano" (Juan LLONGUERAS, Evocaciones y recuerdos de mi primera vida musical en Barcelona, Barcelona, Librería Dalmau, 1949, p.167). Claudi Hoyos i Ayala sol·licita la inscripció el 28 d'abril de 1895 i centra el seu treball a la secció de Belles Arts. En el catàleg de 1899 també consta com a congregant honorari casat.

- 71- Josep Bardés afirma que "no es pot fer la història recent de Catalunya, sobretot dels primers anys del segle XX, sense comptar amb la Lliga Espiritual" (J.M. BARDÉS, La Lliga Espiritual de la Mare de Déu de Montserrat des del 1939 fins avui, "Qüestions de Vida Cristiana", núm.75-76, 1975, p.111. Josep Massot constata que "la Lliga fou sempre un grup minoritari, però tingué un pes no gens menyspreable dins el catolicisme català" (Josep MASSOT I MUNTANER, L'església catalana al segle XX, Barcelona, Ed. Curial, 1975, p.139).
- 72- "GUERAU DE LIOST" [BOFILL], El fundador de la Lliga Espiritual, "Vida Cristiana", II, núm.13 (quaresma 1916), p.194. Alexandre Galí, partint de Bofill, qualifica els integrants com a "el més selecte de la nostra aristocràcia espiritual" (Alexandre GALÍ, Història de les institucions i del moviment cultural a Catalunya. 1900-1936. Llibre XX: Col.laboració de l'església al moviment cultural de Catalunya durant el segle XX, Barcelona, Fundació Alexandre Galí, 1986, p.242). Tot un capítol del volum és dedicat a historiar i comentar les actuacions de la Lliga.

(ps.233-243).

- 73- Vid. Jaume AULET, Josep Carner i la Lliga Espiritual de la Mare de Déu de Montserrat (1899-1906). Una primera aproximació, "Faig", núm.23-24 (maig 1985), ps.57-73.
- 74- La datació és possible gràcies a la carta que Torras tramet a Jacint Verdaguer el 16 de març de 1895 en la qual li explica el naixement de la secció, li exposa les primeres iniciatives -"divulgar llibres i fulls de pietat escrits en llengua regional"- i li demana col.laboració (Vid. Fortià SOLÀ, Biografia, dins Josep TORRAS I BAGES, Obres completes, volum II, op. cit.). La carta també és reproduïda per Joan Bonet i Baltà a Epíleg: El sacerdot poeta mossèn Jacint Verdaguer, dins Jacint VERDAGUER, Obres completes, Barcelona, Ed. Selecta, 1964 (4ª ed.), p.1498. Amb anterioritat i a conseqüència de la segona assemblea de la Unió Catalanista, celebrada el 1893 a Reus, ja es crea una mena de comissió pastoral dedicada a la difusió de textos religiosos en llengua catalana.
- 75- "GUERAU DE LIOST", El fundador de la Lliga Espiritual, art. cit., p.194:
- "Al decandir-se la Unió, per haver restat al marge de la creixent evolució nacionalista, es féu precisa la emancipació de la actuació religiosa, mai vinculada en cap organisme polític, i organisme polític esdevenia la Unió quan deixava de personificar la integralitat del nostre nacionalisme."*
- 76- Ibid., p.196.
- 77- Entre els pocs papers provinents de l'entitat conservats a l'arxiu del monestir de Montserrat hi ha un manuscrit titulat Lliga Espiritual de Ntra. Sra. de Montserrat. Efemèrides dels períodes: preliminar, organització y constitució. De 27 de novembre 1898 a

21 octubre 1899. En ells es detalla tot el procés de gestació de l'entitat i en cap moment no es fa referència a aquestes discrepàncies que Bofill, sense viure-ho directament, apunta en el seu article. Tot al contrari: un dels primers acords és el d'adherir-se a la Unió Catalanista "*per a tenir una influència catòlica en el pervindre de tan respectable entitat, en bé del catalanisme*". Hilari Raguer reproduïx un breu fragment del document a Divendres de passió. Vida i mort de Manuel Carrasco i Formiguera, Montserrat, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1984, ps.21-22.

- 78- Així es desprèn del text publicat com a apèndix al final del primer volum de la col·lecció "Lo Català Devot", reproduït per Joan BONET I BALTA, La Renaixença en la vida pastoral catalana (1878-1900), dins L'església catalana de la Il·lustració a la Renaixença, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1984, ps.190-191.
- 79- Segons nota de "La Renaixensa" (22-X-1899). En la llista dels primers caps de colla -els militants estan dividits en colles de dotze membres cada una, un dels quals és el cap que els representa- tampoc no hi ha repetició de noms. Són Joan Llimona, Antoni Utrillo, Joan Figueras, Jaume Figueras, Josep de Riquer, Macari Golferichs, Francesc Madirolas, Joaquim Mas i Joan Terrasa, a més dels vocals i del secretari de la junta. (Lliga Espiritual de Ntra. Sra. de Montserrat. Efemèrides dels períodes..., manuscrit citat).
- 80- Els estatuts van ser redactats en bona mesura directament per Torras i Bages i publicats el 1899 per la impremta de "La Renaixensa". En conjunt donen idea d'un funcionament poc modern i gens democràtic. No

només perquè s'exclou la militància femenina, sinó també perquè, per exemple, segons l'article dinou, en la junta general de socis que es reuneix un cop l'any no pot haver-hi discussió de cap mena; o perquè la junta de govern és la que nomena els caps de colla i al mateix temps el conjunt de caps -junt amb un compromissari de cada colla escollit a l'atzar- nomenen la junta de govern. Cal esperar fins a la junta general de 23 de juny de 1907 per introduir millores modernitzadores: l'obertura al sexe femení, l'expansió a comarques o el dret a veu i vot de tots els socis a les juntes generals. A més de la desaparició de les colles. Els nous estatuts són publicats el 1908 per la tipografia de "L'Avenç".

- 81- Nota de "La Renaixensa" (22-X-1899).
- 82- Joan POBLET, La "Lliga Espiritual de Nostra Senyora de Montserrat", "La Creu del Montseny", núm.6 (23-IV-1899), p.62.
- 83- Ibid.
- 84- Segons la proposta de Jeroni Martorell en una junta de 1906 de la qual s'informa a "Montserrat", núm.63 (març 1906), p.184.
- 85- Segons informació de "Montserrat", núm.25 (gener 1902), p.16. El president de la comissió és Antoni Gaudí i la campanya es concreta en accions com la carta que s'envia al President de la Comissió de Consums de l'Ajuntament de Barcelona amb motiu de la circular que prohibeix els funcionaris de renegar. La comissió és un dels orígens de la Lliga del Bon Mot, fundada el 1909. Ja el 1900 Jordi Franch publica a "Montserrat" un article sobre el tema en el qual s'avergonyeix de la freqüència amb què els catalans malparlen i fins i tot justifica les derrotes del

catalanisme com a càstig de Déu per la reiteració de la blasfèmia (Jordi FRANCH, Lo renech a Catalunya, "Montserrat", núm.3, març 1900, ps.29-31; núm.5, maig 1900, ps.62-65). La qüestió també rep atenció per part de Carner i els seus. Bofill en poemes com Ora-
ció a Santa Eulària per Barcelona, contra la blasfè-
mia, contra l'esperit d'anarquia publicada el 1911 precisament per la Lliga Espiritual. I Carner amb l'article Contra el malparlar aparegut a "La Veu de Catalunya" el 17 de setembre de 1908 on el tema queda en funció de la defensa dels ideals noucentistes (més clarament encara a De l'innoble parlar, "La Veu de Catalunya", 22-I-1908) i es repeteixen uns atacs im-
plicitos contra Gabriel Alomar que ja havien aparegut de forma sarcàstica a "Catalunya", revista on uns anys abans se l'havia considerat com a exaltador del renech en aquest "País del Makago" (Informació, núm. 29, maig 1904, p.129). També a "Catalunya" publiquen, en aquest mateix to i amb Alzina i Melis com a víctima, una llarga i curiosa llista amb els renechs més freqüents emprats a l'illa de Mallorca (Actuali-
tats, núm.41, 15-març-1905, ps.60-61).

- 86- Hi ha gent que comparteix càrrecs a les dues entitats. Com és el cas de Ricard Permanyer, primer president de la Lliga Espiritual i dirigent el 1900 de Lliga de Catalunya, un dels organismes inspiradors d'Unió Catalanista.
- 87- Segons informació de "La Veu de Catalunya" (17-II-1900).
- 88- Per exemple, quan Pere Aldavert es retira de la direcció de "La Renaixensa" -que, de fet, és quan el diari comença una agonia que ja es veu imparable- rep lloances per part de la junta de la Lliga Espiritual